

SXEDIO.A9

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1578

Μια σειρά από επαναστάσεις πραγματοποιήθηκαν στην περίοδο της Τουρκοκρατίας (1571-1878) οι οποίες είχαν τη δική τους σημασία.

Με αυτές τις επαναστάσεις ασχολήθηκε ο Κύπριος ερευνητής Πέτρος Στυλιανού σε επετηρίδα του Μουσείου

Αγώνα το 1879 όσο και στο περιοδικό "Κυπριακός Λόγος" (Σεπτέμβριος 1975) αλλά και ο Φίλιος Ζαννέτος κάνοντας αρχή με την πρώτη που συνέβη το 1578 με βάση ισπανικά έγγραφα:

Το πρώτο ουσιαστικό επαναστατικό κίνημα στην Κύπρο συνέβη επτά μόννο χρόνια μετά την κατάληψη της νήσου από τους Οθωμανούς. Η πρώτη έγγραφη πληροφορία γύρω από την επανάσταση προέρχεται κυρίως από ισπανικές και βενετικές πηγές, οι οποίες όμως διαφέρουν μεταξύ τους σε ορισμένες βασικές λεπτομέρειες γύρω από την επανάσταση.

Σύμφωνα με την πρώτη πληροφορία που υπάρχουν από τα ισπανικά έγγραφα το Μεγάλο Σάββατο, 28 Μαρτίου, 1578 Τούρκοι σκλάβοι του Πασά Αράπ Αχμάτ της Κύπρου σε συνεργασία με τους Γεννίτσαρους της νήσου τον δολοφόνησαν γιατί δεν άντεχαν πλέον την τυραννική τακτική του, τη σκληρότητα του και της καταπιεστικές ενέργειες του.

Ο Σουλτάνος έστειλε άλλο Πασά με οδηγίες να εξουδετερώσει τους Γεννίτσαρους μεθοδικά και αθόρυβα. Αλλά οι Γεννίτσαροι αντελήφθησαν τους σκοπούς του κι' έκαμαν και σ' αυτόν το ίδιο. Κατά τη διάρκεια θρησκευτικής τελετής του επιτέθηκαν και σκότωσαν τον Μπεϊλέρμπεη μέσα στο μουσουλμανικό τέμενος και όσους παρίσταντο στην τελετή.

Στη συνέχεια έσφαξαν εκείνους που διαφώνησαν μαζί τους, ενώ πολλοί Τούρκοι στρατιωτικοί για να γλυτώσουν αναγκάστηκαν να παραδώσουν στους ταραξίες τα κάστρα της νήσου τα οποία έθεσαν υπό τον έλεγχο τους. Οι Γεννίτσαροι σε συνεργασία με τους

Ελληνες της νήσου αναπέτασαν σαν επαναστατική σημαία, τις τρεις σημαίες των κυρίως εχθρών του Σουλτάνου, δηλαδή του Παπα, του Βασιλιά Φίλιππου της Ισπανίας και της Βενετίας.

Σ' αυτή την εξέγερση αποδίδεται πρωτοποριακός και αποκλειστικός ρόλος από τον Αθανάσιο Σακκελάριο, αλλά αυτό δεν είναι εντελώς αληθές εφόσον η εξέγερση ήταν προϊόν συνεργασίας Ελλήνων και Γεννίτσαρων.

Σε έκθεση του Πετρου Λάντζα που σώθηκε σε έγγραφο του αντιβασιλέα της Νεάπολης Μαρκισίου Μοντεγιάρ που υποβλήθηκε στην Κυβέρνηση του, αναφέρεται ότι ο συνδυασμένος ρόλος των ελληνοκυπρίων επαναστατών και των Γεννίτσαρων ταραξιών στην εξέγερση του **1578** διαλευκάνεται καλύτερα.

(...) Η επανάσταση αποδεικνύεται επιτυχής. Στο εσωτερικό κάθε αντίσταση συντρίβεται και η Κυβέρνηση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας αναγκάστηκε να επέμβει ενεργά και να στείλει στη νήσο το Ναύαρχο Ουλούζ Αλή, που είχε δράσιες με επιτυχία στη Ναύπακτο. Ο Αλή κατευθύνθηκε με **50** πλοία στην Αμμόχωστο με σκοπό να καταπνίξει την εξέγερση, αλλά αποκρούστηκε.

Αυτή η επιτυχία των επαναστατών, δηλαδή να αποκρούσουν τις επιθέσεις του Ουλούζ Αλή αντιμετωπίστηκε με αμφιβολία από τη Δύση, όπου δεν αντιλήφθηκαν πόσο μεγάλη, εξαιρετική και σχεδόν μοναδική ήταν η ευκαιρία, η οποία μπορούσε να ήταν ίσως σημασίας με την ευκαιρία που εμφανίστηκε μετά τη ναυμαχία της Ναυπάκτου.

Γύρω από την ανεπιτυχή απόπειρα του Ουλούζ Αλή, ο οποίος προσωπικά επιτέθηκε του Αραμάτ, διατηρήθηκαν έγγραφες μαρτυρίες όχι μόνο από τον Πέτρο Λάντζα, αλλά και από μάρτυρες στη Λεύκα, όπως εκείνες ενός Κυπρίου σκλάβου που ονομαζόταν Φερράντε Βιτέλι, που έφθασε στις **2** Ιουλίου **1578** στην Κεφαλλονιά και που ήταν γενικός πράκτορας λατινικών περιουσιών στην Κέρκυρα.

(...) Η επανάσταση στην Κύπρο δεν μπορούσε να συνεχίσει για πάντα χωρίς ξένη βοήθεια. Είναι σχεδόν γεγονός ότι ορισμένοι ισπανοί επίσημοι είδαν ευνοϊκά αυτή την εξέγερση και πήραν ευνοϊκή στάση έναντι των επαναστατών, όπως ο ισπανός πρεσβευτής στη Ρώμη Δον Χουάν ντε Ζουνίγκα, ο οποίος με έγγραφο του ημερομηνίας **24.7. 1578** προς τον αντιβασιλέα της Νεάπολης εισηγήθηκε να ακολουθήσουν οι ισπανοί το κίνημα.

Ιδιαίτερα ο Δον Χουάν Ζαννίγα προέβη σε πλήρη εκτίμηση της πολιτικής και στρατιωτικής κατάστασης και εξέτασε σαν αναγκαία και χρήσιμη για τα ενδιαφέροντα της Ισπανικής Μοναρχίας να ενθαρρυνθούν οι Γεννίτσαροι και οι (Ελληνες) χριστιανοί συμπολεμιστές τους στην Κύπρο.

Περαιτέρω εν τούτοις τόνισε ότι ούτε η Ισπανία, ούτε η Ενετία μπορούσαν να δράσουν διότι η πρώτη είχε σοβαρές φασαρίες, ενώ η δεύτερη ακολουθούσε πολιτική εξευμενισμού του Σουλτάνου.

Ο Πάπας δεν μπορούσε να δράσει λόγω έλλειψης στρατιωτικής ισχύος.

Σύμφωνα με τον Χουάν ντε Ζουννίγα όλες αυτές οι δυσκολίες δεν μπορούσαν να υπερπηδηθούν, εκτός εάν και οι τρεις συνεγάζονταν στενά με τον πιο κάτω τρόπο: Με τη στενή συνεργασία του Πάπα και με τους Ιππότες της Μάλτας, για να σχηματισθεί ένα σώμα αποτελούμενο από **600** εκλεκτούς στρατιώτες, που να ετεθούν επικεφαλής των επαναστατών. Οι Κύπριοι πρόσφυγες στην Ιασπανία να αναλάβουν να οργανώσουν την εξέγερση μεγάλων μαζών πληθυσμού. Από το αποτέλεσμα των προσπαθειών και γενικά από την πορεία των γεγονότων μέχρι το τέλος του επομένου χειμώνα (**1578-1579**) θα είναι σαφές ποια θα είναι η επίσημη (στάση) της Ισπανίας από τούδε και εις το εξής.

Στο έγγραφο τονιζόταν ακόμα ότι παρά το γεγονός ότι οι Τούρκοι θα αναγκασθούν λόγω της εξεγέρσεως της Κύπρου να διατηρήσουν στρατό σε ετοιμότητα, αυτό θα έχει σημαντικό όφελος διότι ο τουρκικός στόλος θα αναμιχθεί στις επιχειρήσεις

της Κύπρου και δεν θα χρησιμοποιείται εναντίον της δυτικής Μεσογείου. Έτσι η μικρή δαπάνη και η συμβολική βοήθεια προς τους κυπρίους επαναστάτες δεν θα αποβεί μάταιη.

Ο ισπανός βασιλιάς που θα αναλάβει να αντιμετωπίσει τα έξοδα των μισθών των στρατιωτών και τη συντήρηση των επαναστατών θα επιτύχει διπλό αποτέλεσμα: Από τη μια θα στρέψει την προσοχή των τουρκικών ναυτικών δυνάμεων για όλο το Χειμώνα χωρίς να είναι υποχρεωμένος να ετοιμάσει ούτε ένα σκάφος. Από την άλλη, σε περίπτωση επιτυχούς αποτελέσματος της επανάστατης στην Κύπρο, θα μπορεί να ελπίζει, ότι πιθανόν να εκμεταλλευθεί τις ευνοϊκές εξελίξεις με το να έχει συμβάλει ενόπλως για την κατάληψη της Κύπρου.

Ο Αντιβασιλέας της Νεάπολης, ωστόσο, **17** μέρες πριν είχε υποβάλει από τη Νεάπολη επιστολή στο Βασιλέα της Ισπανίας Φίλιππο Β με την οποία εξηγούσε τους λόγους γιατί η Ισπανία έπρεπε να κρατηθεί μακριά από τα γεγονότα που συνέβαιναν στην Κύπρο. Αυτοί οι λόγοι, σύμφωνα με το Μαρκίσιο Μοντεγιέρ, είναι οι πιο κάτω:

α). Δεν είναι σίγουρο ότι η κατάσταση στην Κύπρο είναι όπως ισχυρίζεται ο Πέτρος Λάντζας,

β) Αυστηροί περιορισμοί έχουν επιβληθεί τελευταία με βασιλικά διατάγματα στις εξόδους πλοίων (στην ανατολική μεσόγειο).

γ) Αφότου ο στόλος του Ουλούτζ Αλή βρισκόταν εκεί (κοντά στην Κύπρο) η αποστολή πολεμικών σκαφών εκεί είναι επικίνδυνη και σε περίπτωση που θα αποφασισθεί να σταλούν ισπανικά σκάφη αυτά θα πρέπει να είναι όσα και εκείνα της ναυτικής μονάδας των Τούρκων,

δ) Το γεγονός ότι η Κύπρος είναι η πιο απομακρυσμένη νήσος της Μεσογείου καθιστά δύσκολο για τις ισπανικές ένοπλες δυνάμεις να την υπερασπισθούν. Η δυσκολία καθίσταται ακόμα περισσότερο μεγάλη από το γεγονός ότι η νήσος είναι μόλις **60** μίλια από τις τουρκικές και

ε) Από μια τέτοια έμμεση ανάμιξη είναι πιθανόν

να δημιουργηθούν μη ευνοϊκά αποτελέσματα, τα οποία δυνατόν να προκαλέσουν ζημιά στους αντικειμενικούς στόχους του Μαγκλιάνο κατά τις διαπραγματεύσεις του (στην Κωνσταντινούπολη).

Φαίνεται ότι τα όσα ήγειρε ο Μαρκίσιους Κοντεγιάρ έπεισαν τελικά το βασιλέα Φίλιππο να ακολουθήσει πολιτική μη επέμβασης για τα όσα συνέβαιναν στην Κύπρο.

Επί πλέον ο βασιλιάς έδωσε στον αντιβασιλέα τη συγκατάθεση του να συνεχίσει προς το παρόν σταθερή (ισπανική) πολιτική με το να αποφεύγει να αναμιγνύεται στα γεγονότα της νήσου και συμφώνησε με το Μαρκίσιο να μη αναληφθεί πολεμική προετοιμασία (στη Νεάπολη ή τη Σικελία) πριν οι εξελίξεις στο θέμα, δείξουν σαφώς, ποια κατάσταση θα δημιουργηθεί. Έτσι οι επαναστάτες αφέθηκαν μόνοι να φέρουν το βάρος της ισχυρής Αυτοκρατορίας που βρισκόταν στον κολοφώνα της επιτυχίας της και οραματιζόταν να καταλάβει ολόκληρο τον κόσμο.